

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 00 Stockholm

Kraftsamling mot antiziganism (SOU 2016:44)

(dnr Ku2016/01696/DISK)

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över slutbetänkandet från Kommissionen mot antiziganism, Kraftsamling mot antiziganism (SOU 2016:44).

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Situationen för romers mänskliga rättigheter är allvarlig och antiziganismen i Sverige påverkar många romers möjligheter att vara en del av det svenska samhället. Kommissionen har haft i uppdrag av regeringen att motverka antiziganism och att överbrygga den förtroendeklyfta som finns mellan romer och övriga samhället. Ordet antiziganism innefattar den särskilda rasism som romer utsätts för. Länsstyrelsen delar kommissionens övergripande slutsats att det i stor utsträckning saknas styrning och kontinuitet, både i politiken och i initiativ från andra ansvariga aktörer, för att på allvar motverka antiziganism.

Det är av stor vikt att statsförvaltningen har mål för vad som ska uppnås och att det finns tydliga strategier och konkreta långsiktiga åtgärder för att nå dessa mål. Länsstyrelsen vill särskilt lyfta vikten av att regeringen visar en tydlighet i sitt styrande för att kränkningar av romers mänskliga rättigheter ska upphöra samt att framtida insatser präglas av reellt romskt inflytande och delaktighet. Flera sådana insatser föreslås i de rekommendationer som Kommissionen mot antiziganism lämnar.

Länsstyrelsen i Västra Götaland ställer sig bakom majoriteten av rekommendationerna i SOU 2016:44. Länsstyrelsen har i detta yttrande valt att fokusera på de delar i betänkandet som anses särskilt angelägna för myndigheten att kommentera.

Synpunkter på betänkandets förslag:

3.5 Kommissionens rekommendationer för att reagera på kränkningar av romers rättigheter och möjliggöra upprättelse

3.5.1 En officiell ursäkt för historiska övergrepp

Länsstyrelsen tillstyrker rekommendationen i utredningen. Det yttersta ansvaret för upprättelse vilar på staten och den högsta politiska nivån. Officiella ursäkter är ett sätt att visa att samhället förstår sitt ansvar och ett sätt att försöka förhindra upprepningar. En officiell ursäkt för de övergrepp som romerna drabbats av genom historien bör framföras av Sveriges statsminister. Ursäkten är i sig inte tillräcklig men ett viktigt steg i en bredare ansats kring upprättelse och för att återskapa ett förtroende mellan staten och den romska minoriteten. Länsstyrelsen ställer sig därför bakom rekommendationen i utredningen och vill samtidigt uppmärksamma att officiella ursäkter kan vara aktuella för flera av de nationella minoriteterna som även de utsatts för kränkningar genom historien.

3.5.2 Minnesmärken, minnesdagar och namn på platser som anspelar på antiziganism

Minnesmärken

Länsstyrelsen tillstyrker rekommendationen. Liksom officiella ursäkter är minnesmärken viktiga inslag i en upprättelseprocess. Minnesmärken har ett tydligt folkbildande syfte och efterfrågas ofta som en del av ett tydligt erkännande av de kränkningar som ägt rum. Minnesmärken kan synliggöra Sveriges antiziganistiska historia likväl som romers historia och närvaro i det svenska samhället. Historieskrivningen bör spegla de nationella minoriteternas historia.

Minnesdag

Sverige uppmärksammar Förintelsens offer på Förintelsens minnesdag den 27 januari, enligt Förenta nationernas resolution från 2005. FN fastslog att minnesdagen skulle vara en dag att minnas alla offer för Förintelsen. Länsstyrelsen tar inte ställning till Kommissionens rekommendation att göra den 2 augusti till officiell minnesdag för Förintelsen av romer. Vi anser dock att det är viktigt att uppmärksamma Förintelsen av romer i högre utsträckning än idag, då det generellt sett saknas både en kunskap och en medvetenhet om det stora antalet romer som förföljdes och mördades under Förintelsen.

3.5.3 Tillgängliggöra skolboken och vitboken

Länsstyrelsen i Stockholm har mottagit regeringsuppdraget om att distribuera och sprida utbildningsmaterialet *Antiziganismen i Sverige* som Kommissionen mot Antiziganism har tagit fram. Länsstyrelsen i Västra Götalands län ställer sig positiv till rekommendationen om att även vitboken ska distribueras utan kostnad.

3.5.4 Skånepolisens register

Länsstyrelsen ställer sig bakom rekommendationen. Det är av stor vikt att regeringen i lämplig form kan säkerställa att återstående frågor om Skånepolisens register över romer besvaras. Regeringen bör även följa upp och vidta åtgärder för att försäkra att detta inte upprepas.

3.6 Kommissionens rekommendationer för att förhindra kränkningar av romers mänskliga rättigheter

3.6.1 Översyn av rättsliga skyddet mot registrering på etnisk grund

Länsstyrelsen ställer sig bakom rekommendationen och den utredning som pågår. Romer tillhör en minoritet som i mindre utsträckning anmäler brott och där många känner inte till sina rättigheter. Därför behöver staten ta en mer aktiv roll som huvudsaklig ansvarsbärare, enligt det internationella regelverket för mänskliga rättigheter.

3.6.2 Åtgärder mot diskriminering och hatbrott

Länsstyrelsen ställer sig bakom rekommendationen. Regeringen bör i lämplig form verka för att Diskrimineringsombudsmannen (DO) i större utsträckning utreder anmälningar om diskriminering och för att fler anmälningar än idag prövas i domstol. Likaså bör regeringen verka för att anmälningar till Polisen om hatbrott i större utsträckning utreds och lagförs.

3.6.3 Inrättande av en nationell institution för mänskliga rättigheter

Länsstyrelsen tillstyrker rekommendationen om att en nationell institution för mänskliga rättigheter inrättas i Sverige. Länsstyrelsen vill särskilt framhålla vikten av att institutionen är oberoende regeringen. Myndigheten delar kommissionens uppfattning att inrättandet bör ske skyndsamt.

3.6.4 Ratificering av internationella rättighetsnormer

Ratificering av tilläggsprotokoll 12 till Europakonventionen

Länsstyrelsen anser att denna fråga bör utredas vidare men att ett ratificerande skulle ses som en politisk viljeyttring. Sverige har förklarat att man för närvarande inte har för avsikt att ratificera protokollet, men att det på längre sikt kan finnas intresse av att införa ett sådant generellt diskrimineringsförbud.

Tilläggsprotokollet till FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

Sverige uppmanas av kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter att ratificera det fakultativa tilläggsprotokollet. Länsstyrelsen anser att tilläggsprotokollet fyller en viktig funktion utifrån ett rättighetsperspektiv. Genom protokollet får individer som fått sina ekonomiska, sociala eller kulturella rättigheter kränkta på nationell nivå möjlighet att lämna in ett klagomål till den FN-kommitté som bevakar staters efterlevnad av konventionen.

3.6.5 Särskild representant för romers rättigheter inom EU

Länsstyrelsen ställer sig bakom rekommendationen att tillsätta en särskild representant inom EU med resurser och befogenheter att samordna och intensifiera unionens insatser för romers rättigheter.

4.2 Kommissionens rekommendationer för ett effektivare arbete mot antiziganism

4.2.1 Tydligare myndighetsstyrning mot antiziganism

Länsstyrelsen delar kommissionens rekommendation att regeringen vid utformandet av myndighetsuppdrag, tydligare än vad som sker idag, bör redogöra för avsikten med uppdragen och vilka resultat som förväntas uppnås. Det behövs ett långsiktigt och systematiskt arbete med tydlig ansvarsfördelning för att komma tillrätta med de hinder som motverkar romsk inkludering. En del i detta är att säkerställa att myndigheter arbetar effektivt mot antiziganism. Det är även viktigt att tydliggöra myndigheternas roll, mandat och budget.

4.2.2 Stöd och samordning för myndigheter med uppdrag inom strategin för romsk inkludering

Länsstyrelsen i Stockholm har regeringens uppdrag att samordna och följa upp insatser inom ramen för strategin om romsk inkludering. Myndigheten fick förnyat uppdrag enligt regeringsbeslut 2015-12-17.

4.2.3 Stärk det romska civilsamhället

Flera tidigare utredningar har lyft vikten av ett stärkt civilsamhälle (t.ex. SOU 2016:13, Palett för ett stärkt civilsamhälle). Som röstbärare och opinionsbärare utgör det civila samhället en av grundpelarna i det demokratiska systemet. Länsstyrelserna har tidigare föreslagit att statsbidraget till organisationer som företräder nationella minoriteter ska höjas i syfte att öka de nationella minoriteternas möjligheter att delta i samråd och andra dialoger.

4.2.6 Länsstyrelsens samordningsuppdrag om utsatta EU-medborgare

Länsstyrelsen i Västra Götalands län är positiv till förslaget att det nationella uppdraget genomförs med ett tydligt rättighetsperspektiv då rättighetsperspektivet är en grundsten i Länsstyrelsens samtliga uppdrag enligt 5 § i förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion. Kommissionen uppmärksammar även många goda exempel på rättighetsarbete på kommunal nivå. När det gäller samordningsansvaret, som idag enbart ligger hos Länsstyrelsen i Stockholm, vill vi framföra behovet av ett förtydligande av de övriga länsstyrelsernas roll, mandat och budget. Om fler länsstyrelser ska ha en samordnande roll i framtiden bör detta förtydligas.

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze, efter föredragning av utvecklaren inom social hållbarhet Ann Hansson. I den slutliga handläggningen har även enhetschefen Talieh Ashjari samt jämställdhetsutvecklaren Katarina Björkgren medverkat.

Lisbeth Schultze

Ann Hansson

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.